

Данник К. О.

ФЕНОМЕН ВЗАЄМОПРОНИКНЕННЯ (ЗАДІЯННЯ) УКРАЇНСЬКОЇ ТА ВІРМЕНСЬКОЇ КУЛЬТУР НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ

У статті розглянуто актуальне явище сучасної культури – взаємопроникнення кількох різних культур (в історико-типологічному сенсі) в Україні. Увагу акцентовано на вірменській меншині як культуротворчій діаспорі України. Досліджено роль вірменських музикантів у поліетнічній культурі України та їх самоідентифікацію у творчості. Увагу сконцентровано на проявах задіяння зразків класичного різножанрового мистецтва в сучасних творах та взаємодії українського й вірменського мистецтва в цьому ракурсі. Проаналізовано творчість вірменських музикантів, які спочатку як імпровізацію, а згодом і в більшості своїх проєктів використовують прийом міксування етнічних елементів українського та вірменського мелосу. Розглянуто зручні для імпровізації жанри джазової та важкої музики (jazz-funk, groove, death-metal, pop-jazz та ін.).

Ключові слова: взаємопроникнення, діалог культур, вірмени, українці, етнос, музика, народний мелос, культурні особливості, джаз, бардівська пісня.

Постановка проблеми. У сучасному українському полікультурному просторі набуває дедалі більшої актуальності питання взаємодії етнічних культур та наслідків цього процесу в контексті загальноукраїнської культури. Протягом тривалого історичного процесу українська культура асимілювала чимало рис інших культур, деякі з них сьогодні вже є невіддільним принципом нашого культурного звичаю. В умовах глобалізації і часткової уніфікації сучасної культури гостро постає проблема збереження самобутності та етнічної самоідентифікації. Важливим моментом збереження етнічної самобутності є повага до інших культур, а виявом високого професіоналізму є бажання поєднувати у творчості кращі зразки класичних канонів автентичних творів мистецтва. Задіяння зразків різних культур для створення нового мистецького твору є майстерністю поєднати зовсім різноманітні, несхожі, на перший погляд, компоненти. У результаті такого синтезу, за певних умов, народжуються високоякісні твори, які несуть у собі, зберігають та популяризують елементи автентичного етнічного стилю в сучасній уніфікованій культурі.

Стан наукової розробки проблеми. Аналізу взаємодії різних культур присвячено чимало праць етнографічного, культурологічного характеру. Розпочинаючи з творів давніх мислителів, середньовічних авторів і праць Нового часу, тема культурного плюралізму та діалогу

культур здавна цікавила своєю багатогранністю і різножанровістю. Зокрема, ключовою тезою, що зацікавила нас, є твердження М. Бахтіна (Бахтин 1986, с. 375) про те, що діалог культур сприяє розкриттю (зникненню замкнутості) кожного з його учасників. Це явище виникає завдяки двосторонньому спілкуванню культур і супроводжується взаємозбагаченням (Бахтин 1986, с. 354). Зосереджуючись на більш сучасних працях вітчизняних учених, також знаходимо чимало нового матеріалу з теми. Під час діалогу культур виникає проникнення (задіяння) однієї культури в іншу, яке С. Безклубенко пояснює на прикладі якісних перекладів творів В. Шекспіра українською мовою (Безклубенко 2006, с. 15). Про взаємопроникнення культур у своїй статті згадує О. Бензюк, пов'язуючи характерні якості цього явища з поняттями дифузії, зближення, конвергенції та творчої взаємодії (Бензюк 2012, с. 65). На останній категорії переважно зосереджене наше дослідження як на важливій, на нашу думку, варіації міжкультурної взаємодії. На потребі в діалозі культур наголошують Ю. Бойко та Е. Садикова (Бойко, Садикова 2012, с. 86), аналізуючи це явище з погляду принципів розвитку міжцивілізаційної гармонії країн Європейського Союзу. Частково погоджуючись із висновками В. Федя щодо історичної толерантності українців до культури етносів, що проживають в Україні, і негативних наслідків глобалізації

(Федь 2009, с. 148), варто уточнити, що за вдалого і змістовного взаємопроникнення культур можлива не втрата (як стверджує вчений), а укорінення власних етнокультурних традицій у сучасному просторі.

Праця А. Ташенко присвячена виокремленню предметного (альтернативи взаємодій) і суб'єктного («реальні» учасники взаємодій) аспектів взаємодії різних культур. Авторка komponує роздуми (та протиріччя) культурологів у заявленій тематиці взаємодії культур. Цікавим є підсумок А. Ташенко щодо якостей, якими мають володіти «ідеальні» суб'єкти діалогу культур, згідно з перерахованими відомими науковцями компетенціями. Цими суб'єктами в теорії мають бути представники інтелігенції (Ташенко 2014, с. 125), які не лише усвідомлюють власну культуру, а й мають хист і бажання сприйняти та зрозуміти чужу культуру. У цьому дослідженні розглянуто творчість представників творчої інтелігенції в ракурсі музичного мистецтва.

З-поміж значної кількості наукових розробок теми взаємопроникнення культур убачаємо різнопланові і подекуди біполярні твердження. Однак здебільшого усі розвідки підсумовуються спільним висновком: діалог культур – це таке явище в сучасному просторі, сприятливий результат якого безпосередньо залежить від учасників процесу взаємообміну, а наслідки можуть бути як позитивними, так і негативними. У цьому контексті доречним є розуміння «золотої середини» діалогу, який у разі нерозумного задіяння може закінчитись асиміляцією (в негативному ракурсі), а за умов правильного ведення сприятиме популяризації і відродженню кращих зразків народної творчості. Окрім проблеми негативної асиміляції, взаємопроникнення культур може опинитись у пастці «попси», яка в сучасному світі негативно впливає на естетичні погляди споживача (див., зокрема, Федь 2009).

Мета статті. Окрім високої мистецької якості, класичні традиції несуть у собі так званий «код нації», що уособлює все краще, чого досягли представники культур (у нашому випадку української та вірменської). Ще однією перевагою задіяння зразків класичного етнічного стилю є функція збереження нематеріальних культурних цінностей, якими є народні пісні, мелос. Ця розвідка зосереджена на дослідженні ролі вірменських музикантів у поліетнічній культурі України та їх самоідентифікації у творчості. Увагу сконцентровано на проявах задіяння зразків класичного різножанрового мистецтва

в сучасних творах та взаємодії українського й вірменського мистецтва в цьому ракурсі. Висока повага і патріотичні творчі настрої вірменських майстрів яскраво втілюються в їхній творчості, яка в музичному мистецтві виражається етнічними мотивами, народному співі, використанні інструментів як українського, так і вірменського звичаю. Водночас українські музиканти, спілкуючись, досліджуючи вірменську музику, цікавляться нею й активно використовують у своїй творчості. Прикладам і аналізу такої взаємодії й проникнення присвячено цю статтю.

Виклад основного матеріалу. Одним із найяскравіших відомих прикладів проникнення вірменської культури в українську є український гопак А. Хачатуряна з опери «Гаяне». Показово, що саме в інтерпретації вірменського композитора гопак звучить на провідних сценах сучасності. Висока повага, поцінування і неабиякий внесок вірмен в українську музичну культуру та золотий фонд української естради набули яскравого вияву у творчості поета, композитора, спелеолога О. Авагяна. Він зростав у російськомовній родині, однак завдяки туристичним походам у глиб Карпат захопився і зацікавився українською культурою й навіть писав і співав українською мовою, що на той час було нетиповим явищем не лише для вірменина, а й для українця. Композитор В. Смогител, чиї погляди часто ототожнюють з націоналістичними, влучно описав ставлення О. Авагяна: «Він прийшов до України, як до храму» (Авагян 1993, с. 54). Творчість О. Авагяна представлена переважно композиторською діяльністю, написанням віршів, текстів пісень та їх виконанням (на початку музичної кар'єри – у власному гурті «Марія Оранта», згодом – «Березень»). До золотого фонду української естради увійшли такі твори Авагяна: «Ганка», «Дума про Боженка», «Зачекай», «Либідь» (у виконанні Н. Матвієнко), «Мельник», «Невінчане кохання», «Українське бароко», «Чумацький шлях» та ін. Творчість О. Авагяна можна охарактеризувати як романтичну, сповнену любові до рідного краю. Зважаючи на те, що сам композитор був археологом, спелеологом, його творчість цілком відображає дослідницький дух краєзнавчих подорожей, а жанр бардівської авторської пісні надає глибокого змісту текстам пісень. Такий настрій, зокрема, супроводжують пісні «Чумацький шлях», «Невінчане кохання» та «Мельник». У текстах О. Авагяна простежуються патріотична та паціфістична грані творчості. На підтвердження цього наведемо рядки з пісні «Війна»:

*Рано, рано милих цілували,
рано з ними розлучались.
Все війна... Тай з дороги пролунало:
– Ми в бою здобудем славу!
А з села відповідали:
– Хоч голови були б з вами.*

(Авагян 1993, с. 13)

Також високі патріотичні і водночас трагічні ноти звучать у фінальних рядках композиції «Дума про Боженка»:

*Гей! Не журись, козаче,
Гей! Бачиш, кінь твій грає.
Ще бродить вража згряя,
Ще свята помста буде,
Кров, ще та кров пролеться,
Чорна та червона,
Ще запалає земля,
Земля червоно-чорна.
Гей! Гей! На Вкраїні горе.
Гей! На Вкраїні лихо.*

(Авагян 1993, с. 9)

У сучасній українській культурі творчий спадок О. Авагяна майже забутий. Однак деякі ентузіасти все ж намагаються відродити пам'ять про видатного науковця, композитора та співака й проводять всеукраїнський фестиваль на честь О. Авагяна на території Меджибізької фортеці, що на Хмельниччині (25–26 липня щороку з 2012 р.).

Традицію високого мистецького стилю підтримують сучасні українські музиканти вірменського походження. Доволі відома в наш час постать А. Костандяна, наслідувача видатного джазмена А. Алексаньяна. Армен Костандян – професійний майстер дудука, вокаліст, грає на перкусії та ударних інструментах. Живучи змалку в Україні, музикант вбирав місцевий колорит і не забував про вірменські музичні традиції. На сьогодні у списку реалізованих Костандяном проектів чимало музичних експериментів на стику української та вірменської культур, які плавно перетікають одна в одну й нерідко змішуються. Зауважимо, що творчість композитора має особливість не лише в етнічному забарвленні, а й в органічному міксуванні мотивів (переважно в джазовому жанрі). Основним інструментом, на якому грає Армен Костандян, є дудук. Прикметно, що автором і виконавцем більшості аранжувань для дудука, які сьогодні чути в багатьох композиціях сучасних українських музикантів, є А. Костандян. Зокрема, в поп-жанрі у композиції Джамали «1944» переважає авторська музика, присутні елементи вірменської мелізматика, вірмено-татарський сплав із вкрапленнями персидської

культури. В акустичній концертній програмі Т. Матвієнко, що пройшла у 21 місті по всій Україні, звучить дудук (пісня «Ой чий то кінь стоїть»). У новій концертній програмі С. Вакарчука (з оркестром) у шести треках звучить дудук Костандяна. Тур цієї програми по Україні відбувся у квітні – травні 2019 р. і передбачав 14 концертів по театральних закладах. У програмі представлено акустичні версії композицій групи «Океан Ельзи» (з перкусією, дудуком, роялем, вокальними партіями).

Яскравими прикладами двостороннього взаємопроникнення вірменської та української культур є виступ А. Костандяна на фестивалі «Leopolis Jazz Fest», де він зіграв з Х. Соловій лемківські пісні з інтеграцією дудука. Крім цього, Костандян зіграв на дудуці для соціального патріотичного ролика про революційні події в Україні під пісню «Гей, пливе кача по Тисині», однак там є деякі відверті кадри, тому наразі ролик переробляється. Варто зазначити, що перші спроби інтеграції вірменського дудука в українську професійну музику зробили «Київська камерата» і Армен Костандян. Це було 2015 р. на вечорі-реквіємі до століття Геноциду вірмен. Чимало й інших проявів проникнення в контексті класичної музики. Зокрема, А. Костандян зіграв із симфонічним оркестром в оперному театрі Києва композицію М. Скорика «Мелодія» (диригент Г. Макаренко). А В. Степурко написав низку творів з українським мелосом для тріо бандуристів із використанням дудука, а також композицію «Блажен муж» – триптих для хору і дудука. Цей твір виконував камерний хор «Київ» у Києво-Печерській лаврі на день народження Т. Шевченка («Елементи духовної музики (з Євангелія)», «Ave Maria»).

Закладена ще А. Алексаньяном добра традиція поєднання вірменського мелосу з українським (початок 2000-х) триває. Наразі бандурист Р. Гриньків і А. Костандян готують альбом з використанням творів (представлених обробками народної творчості) видатного композитора Комітаса. Під час музичних експериментів використовується жанр mesh-up (вертикальний): звучання української бандури і вірменського дудука настільки гармонійно переплітається, що навіть цей сміливий експеримент вдався. За словами самого дудукіста, українська пісня «Рідна мати моя» й вірменська «Канивур джан ім» (композиція Саят-Нови) мають дуже схожу ритміку (Костандян 2019, арк. 1–2).

Слідом за відомими музикантами своїми талантами вражає сучасне молоде покоління.

Здавалося б, за нестійкої політичної ситуації та економіки, поширена тенденція, коли юні і перспективні представники молоді намагаються влаштуватися за кордоном. Попри це, кількість талановитої молоді, що проживає і творить в Україні, збільшується. Зокрема, креативна джазова співачка, композиторка вірменського походження Лаура Марті (Лаура Мартіросян) випустила декілька сольних і спільних альбомів («Try to feel», «KrunK», «Feel», «Chanapar»), є співавтором й учасником численних етноджазових проєктів. Творчість музикантки – це гармонійне поєднання академічної майстерності з імпровізацією, джазового жанру з етнічними мотивами, енергійного запалу з емоційними вкрапленнями. За словами самої виконавиці, у своїй творчості вона нерідко приходиться до задіяння класичних шедеврів української та вірменської культур: як цілком, так і частково. Тобто це задіяння стосується і виконання народних пісень мовою оригіналу, і застосування частини чи елемента певного етнічного твору в авторській композиції. Використовуючи у своїй творчості роботи видатних вірменських композиторів Комітаса та Саят-Нови, Лаура пише музику, яка вбирає багату вірменську мелізматіку й надзвичайно гармонійно накладається на джазові ритми. Нестандартне поєднання жанрів відбувається із задіянням класичних музичних інструментів: труба, саксофон, дудук, зурна, дхол. Цікаво, що деякі композиції музикантки містять й елементи народного танцю (під час live-концертів), наприклад, під час виконання пісні «Арагац» сестри Марті (Лаура та Христина) виконують спеціально поставлений танок і акапельну партію.

Як і всі згадані вірменські музиканти, Лаура Марті плакає щирі почуття до обох своїх батьківщин. Особливо емоційні роботи композиторки пов'язані з трагічними долями України і Вірменії, це – пісні «Пташина молитва» і «Всі знають». «Пташина молитва» (за участю Каті Chilly) – твір, пов'язаний із глибокими переживаннями співачки під час революційних подій в Україні у 2014 р. Музикантка зізнається, що «пташиною» пісню назвали тому, що птахи літають високо й, можливо, їхня молитва на порятунок України чутніша Богові (Мартіросян 2019, арк. 1–2). Пісня «Всі знають» присвячена трагічним подіям геноциду вірмен 1915 р. в Османській імперії, який визнали на сьогодні чимало цивілізованих країн і який відмовляється визнавати Туреччина, звідси й назва «Всі знають», але мовчать. Іншим надзвичайно цікавим патріотичним етнопроєктом, у якому

взяла участь Лаура, була «Лемківська сюїта» українсько-австрійського композитора А. Пивоварова. Пивоваров, перейнявшись подіями 2014 р. на Майдані, вирішив зібрати карпатські пісні у 40-хвилинну безперервну джазову програму. Вдало поєднаний колектив професіоналів (А. Пивоваров – саксофон, Н. Лебедева – піаніно, І. Закус – бас, А. Фролов – барабани та Л. Марті – вокал) зміг не лише майстерно відтворити народні пісні, а й вдало зімпровізувати (деякі партії вокалу і саксофона незаплановано звучать в унісон, що створює незвичайний приємний звук). У перспективі співачка планує залучити до своєї творчості вірменські народні інструменти канун (струнний щипковий) і дхол (ударний).

Львів'янка А. Григорян, також відома як джазова музикантка Аревік, працює в джазовому жанрі. У її творчості теж переважають етнічні мотиви і простежується активне взаємодіяння вірменської та української культур. У своєму сольному проєкті «З любов'ю від вірмен», що відбувся за підтримки львівської вірменської громади «Ахпюр», співачка сконцентрувала увагу на сучасних обробках українських та вірменських народних і авторських композицій у джазовому жанрі. Назва проєкту засвідчила високе поцінування і вдячність вірмен українцям, які вже протягом тисячоліття гостинно зустрічають вірмен на своїх землях і надають їм прихисток у складних умовах. Саме талановитими кадрами вірмени вже багато років віддячують Україні, яка для них стала другою батьківщиною. Прикметно, що сама Аревік (це жіноче ім'я в перекладі з вірменської означає «сонечко») наголошує на тому, що проєкт виконаний у стилі інтелектуальної музики, яка зосереджена на грамотній імпровізації та використанні мінімально оброблених класичних етнічних творів. До таких композицій належить низка українських («Ой ходить сон коло вікон», «Ой під вишнею, під черешнею») та вірменських («Лорік», «Какавік») творів. До того ж вірменські мелодії мають двічі гармонічний лад. Усі композиції, виконувані музиканткою, накладаються на такі жанри й напрями, як-от: поп-джаз, джаз, фанк, грув (Григорян 2019, арк. 1–3). Родзинкою проєкту «З любов'ю від вірмен» став білінгвістичний кавер пісні гурту «Скрябін» «Сам собі країна». Твір виконується по черзі (куплет-приспів-куплет-приспів) то українською, то вірменською мовою. Саму ж пісню було обрано не лише для вшанування пам'яті К. Скрябіна, а й для закарбування важливих рядків: «Не стидайся – то твоя земля, не

стидається – то Україна», що викликають глибокі патріотичні почуття. У подальшому Аревік планує опрацювати композицію «Ду ім усанес» видатного вірменського композитора Саят-Нови з максимальним збереженням автентичності, але досягти легкості сприйняття.

Тобто можна стверджувати, що вірменські музиканти у своїй творчості віддають перевагу жанру джазу й мають значні здобутки в українській музичній царині. Дещо скромнішими, проте цікавими й різноплановими, є досягнення у важкому жанрі. За кордоном уже давно сформувався високий попит на етнічні мотиви в музиці, причому це стосується чи не всіх жанрів. Наприклад, такі всесвітньовідомі легендарні групи вірменського походження з США, як «System of a down», «Scars on Broadway», створили низку проектів із задіянням елементів вірменської музики (інструментів, композицій, текстів). До цих проектів належать «Bari aragil», «Hay axjik», «Ari im sokhag (featuring Larisa Ryan)», «Lives», «Yes it's genocide» та ін. В українській важкій музиці також задіяно творчість вірмен, проте, як свідчить дослідження, вони цілком інтегруються в сучасні межі і не використовують у своїй кар'єрі етнічних мотивів. Наведемо декілька прикладів. На початковому етапі зародження українського black та death металу в Києві організувався гурт «Inferno», вокалісткою, авторкою пісень та клавішними якого була молода вірменська музикантка А. Казарян. Колектив гастролював здебільшого наприкінці 1990-х – на початку 2000-х років містами України (Київ, Кременчук) (Казарян Аліна 2019, арк. 1), а його хіти «The wind» (текст із вірша книги Дж. Толкіна «Гобіт, або Туди й назад»), «Wings» (авторський текст) та інші сприяли формуванню світосприйняття

тогочасної молоді, яка сьогодні репрезентує важку українську музику на вітчизняних та зарубіжних фестивалях. Серед сучасних вірменських музикантів є й представники важкої музики. Деякі з них сьогодні є учасниками відомих в Україні та за кордоном гуртів, наприклад: басист «1914» (blackened death metal гурт зі Львова) А. Оганесян (Оганесян 2019, арк. 1–2), гітарист «White Ward» (black metal гурт з Одеси) Ю. Казарян (Казарян Юрій 2019, арк. 1) та ін. Варто також зазначити, що розвиток української важкої музики є невідокремним процесом загальноукраїнської культури та перспективним напрямом наукових досліджень.

Висновки. Отже, феноменом взаємопроникнення, або ж здійснення, вірменської та української культур називаємо взаємозалучення кращих звичаїв мистецтва однієї культури у твори іншої. Важливим суб'єктом цих процесів є самі виконавці, які у своїй творчій кар'єрі або звертаються, або не звертаються до етнічних мотивів. Здебільшого у творчості вірменських музикантів України можемо спостерігати елементи вірменського мелосу, який гармонійно взаємодіє з українськими фолковими вкрапленнями. Представники творчої вірменської інтелігенції повсякчас наголошують на неабиякій гармонійності поєднання елементів вірменської та української музики та їх збалансованому взаємодоповненні. Варто також зазначити, що невідокремним процесом загальноукраїнської культури та перспективним напрямом наукових досліджень є розвиток української важкої музики. Зважаючи на розмаїття гуртів, зростаючу кількість фестивалів та частоту запрошень українських музикантів на зарубіжні заходи важкої музики, можемо підсумувати, що тема актуальна й потребує подальшого опрацювання.

Список використаної літератури

- Авагян О. Чумацький шлях : пісні / упоряд. В. Черкун. Київ : Медекол, 1993. 88 с.
- Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. Москва : Искусство, 1986. 445 с.
- Безклубенко С. Д. Українська культура: погляд крізь віки. Історико-теоретичні нариси. Ужгород : Карпати, 2006. 512 с.
- Бензюк О. О. Діалог культур та культурний плюралізм як складова культуротворчості: досвід опрацювання проблеми. *Київське музикознавство. Культурологія та мистецтвознавство*. 2012. № 42. С. 58–67.
- Бойко Ю., Садыкова Э. Цивилизационные аспекты развития Европейского союза. *Обозреватель-Observer*. 2012. № 4. С. 76–87.
- Григорян Аревік (транскрибований аудіозапис) : інтерв'ю. *Архів АОКС-Україна*. Ф. 1. Оп. 23. Спр. 32. 3 арк. 22 квітня 2019 р. Київ.
- Казарян Аліна (транскрибований аудіозапис) : інтерв'ю. *Архів АОКС-Україна*. Ф. 1. Оп. 23. Спр. 36. 3 арк. 13 травня 2019 р. Київ.
- Казарян Юрій (письмове опитування) : інтерв'ю. *Архів АОКС-Україна*. Ф. 1. Оп. 23. Спр. 35. 1 арк. 14 травня 2019 р. Київ.
- Костандян Армен (транскрибований аудіозапис) : інтерв'ю. *Архів АОКС-Україна*. Ф. 1. Оп. 23. Спр. 34. 2 арк. 13 квітня 2019 р. Київ.
- Мартіросян Лаура (транскрибований аудіозапис) : інтерв'ю. *Архів АОКС-Україна*. Ф. 1. Оп. 23. Спр. 33. 4 арк. 27 квітня 2019 р. Київ.
- Оганесян Армен (письмове опитування) : інтерв'ю. *Архів АОКС-Україна*. Ф. 1. Оп. 23. Спр. 37. 1 арк. 14 травня 2019 р. Київ.
- Ташенко А. Ю. Взаємодія культур: предметні та об'єктні аспекти суперечностей. *Молодий вчений*. 2014. № 7 (10). С. 172–178.
- Федь В. А. Діалог як соціокультурна практика. *Вісник Львівського університету. Серія філософська*. 2009. № 12. С. 145–154.

References

- Avahian, Oleksandr. 1993. *Chumatskyi shliakh*. Songs, compiler V. Cherkun. Kyiv: Medekol [in Ukrainian].
- Bakhtin, Mikhail. 1986. *Estetika slovesnogo tvorchestva [Aesthetics of Verbal Art]*. Moscow: Iskustvo [in Russian].
- Benziuk, O. O. 2012. "Dialog kultur ta kulturnyi pliuralizm yak skladova kulturotvorchosti: dosvid opratsiuvannia problemy." *Kyivske muzykoznavstvo. Kulturolohiia ta mystetstvoznavstvo* 42:58–67 [in Ukrainian].
- Bezklubenko, Serhii. 2006. *Ukrainska kultura: pohliad kriz viky. Istoryko-teoretychni narysy*. Uzhhorod: Karpaty [in Ukrainian].
- Bojko, Ju., and Sadykova, E. 2012. "Civilizacionnye aspekty razvitiia Evropejskogo sojuza." *Obozrevatel-Observed* 4:76–87 [in Russian].
- Fed, V. A. 2009. "Dialog yak sotsiokulturna praktyka" [A dialogue as socio-cultural practice]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya filosofska [Visnyk of the Lviv University. Series philosophical science]* 12:145–154 [in Ukrainian].
- Hryhorian, Arevik. 2019 (transcribed audio): interview. *Archive AOKS-Ukraine*. F. 1. Op. 23. Spr. 32. 3 ark. April 22. Kyiv.
- Kazarian, Alina. 2019 (transcribed audio): interview. *Archive AOKS-Ukraine*. F. 1. Op. 23. Spr. 36. 3 ark. May 13. Kyiv.
- Kazarian, Yurii. 2019 (written survey): interview. *Archive AOKS-Ukraine*. F. 1. Op. 23. Spr. 35. 1 ark. May 14. Kyiv.
- Kostandian, Armen. 2019 (transcribed audio): interview. *Archive AOKS-Ukraine*. F. 1. Op. 23. Spr. 34. 2 ark. April 13. Kyiv.
- Martirosian, Laura. 2019 (transcribed audio): interview. *Archive AOKS-Ukraine*. F. 1. Op. 23. Spr. 33. 4 ark. April 27. Kyiv.
- Ohanesian, Armen. 2019 (written survey): interview. *Archive AOKS-Ukraine*. F. 1. Op. 23. Spr. 37. 1 ark. May 14. Kyiv.
- Tashchenko, A. Yu. 2014. "Vzaimodiia kultur: predmetni ta ob'iektni aspekty superechnosti." *Molodyi vchenyi* 7(10):172–8 [in Ukrainian].

Kateryna Danyk

THE PHENOMENON OF MUTUALIZATION OF THE UKRAINIAN AND ARMENIAN CULTURES ON THE TERRITORIES OF UKRAINE

The phenomenon of interpenetration, or the involvement of Armenian and Ukrainian cultures is called the interconnection of the best traditions of the art of one culture to the works of another. An important element of these processes is the performers themselves who, in their creative career, either turn or do not turn to ethnic motifs. For the most part, in the works of the Armenian musicians of Ukraine, we can observe the presence of elements of the Armenian melody, which harmoniously interacts with Ukrainian folk inclusions.

The article views a current phenomenon of modern culture – the interpenetration of several different cultures (in the historical-typological sense) in Ukraine. The focus of the research is on the creativity of Armenian musicians who initially are in the process of improvisation and subsequently and in most of their projects use mixing of ethnic elements of Ukrainian and Armenian melodies. The genres of jazz and heavy music (jazz-funk, groove, death-metal, pop-jazz, and others) were chosen for review.

The main results of the research reveal the features of the use of classical folk ethnic elements in modern music in the genre of jazz, author's song, and heavy music. Thanks to direct communication with numerous Armenian musicians of Ukraine, we managed to reveal their preference for the use of Armenian and Ukrainian folk elements in their work. The works of such musicians as Armen Kostandyan, Alina Ghazaryan, Armen Oganessian, Oleksandr Avagyan, and Anatoliy Aleksenyan have been considered for the first time. The article analyzes their creativity and the presence of ethnic motifs in the music of these actors. It is proved that Armenian musicians prefer the genre of jazz in their work and have significant achievements in the Ukrainian musical field. Somewhat more modest, but interesting and versatile, there is an achievement in a difficult genre.

Keywords: interpenetration, dialogue of cultures, Armenians, Ukrainians, ethnos, music, folk melody, cultural features, jazz, bard song.

Матеріал надійшов 17.05.2019